

իր Հեղինէն եւ կ'ուրանար իր որդին՝ Նորիսը եւ զանիկա փոքր հասակէն կը զրկէր ծնողքէն ու մահաստանի պահապանին քով կը փնտրէր, անոր վրէժը Արդարութիւնը կը լուծէր. ան չէր կրնար իր նպատակներուն հասնիլ: Անոր կնոջ Արփինէի բողոքը, և տղուն Նորիսի անէծքը Նախախնամութիւնը ինքը լսե՞ր եւ դատաստանը տեսնէ՞ր. երբ այլեւս ան երջանիկ պիտի ըլլար՝ ահա անոր վերջին ժամը կը հասնէր. այդ հրէշը նաւարեկութեան պահուն՝ ջուրին կատաղի հոսանքներուն մէջ կ'անհետանայ: Ասով ճակատագրեալ վրէժը կը լուծուի:

Վիպագրողը՝ Հրանդ Վահակը՝ արուեստի սահմաններուն մէջ կաշկանդուած չէ: Նկարագրութեանց մէջ պատմական անցեալը հապճեպով կ'արձանագրէ. յուշարար մըն է, ցոյց կու տայ հեռաւոր անցեալը և կը հետաքրքրէ զքեզ:

Գրականութիւնը այդ վէպէն բան մը չի վաստակիր, իսկ հայ վիպագրութիւնը ասով Տիգրան կամարականի «Վարժապետի Աղջիկ»էն աւելի հրապուրիչ վէպ մը կը շահի. հեղինակին անունը անձանօթ՝ որով առանց խանդավառութեան կը սկսիս կարդալ այդ վէպը, ու երբ մէկ քանի էջ առաջ կ'երթաս, անկարագրելի հիացումով յափշտակուած, չես կրնար ընդհատել ընթերցումը: Գուն վիպագրողին հետ կը սիրես վէպին սիրուած դէմքերը, կ'ատես հեղինակին ատածները. հոգեբանական հարցերուն մէջ հեղինակին հետ համաձայն չես գտնուիր, երբ օրինաւոր չես գտնիր իր վարդապետութիւնները և անհամաձայն

ողջ դատողութեան. պէտք է ըսել սակայն որ համոզիչ է ան, թէեւ փաստերը ո՛չ այնքան ուժով և ո՛չ ջախջախիչ:

Թէեւ սովորական է ընտրուած նիւթը, սակայն անոր մէջ ծածկուած է ընտանեկան կեանքի շատ բարդ հոգեբանութիւն մը: Ան ի զուր կը ջանայ հաշտեցնել այդ կեանքը ազատ և պահպանողական մտքին հետ:

Վիպասանը նոր սերունդին ազատ գաղափարներուն ջահակիրն ըլլալով հանդերձ, ջատագովը կ'ըլլայ պահպանողական հին սերունդին. անցեալին բարքերը կը դրուատէ, իրականին մէջ զայն շատ բռնական և յարմար գտնելով հայ նահապետական մաքուր նկարագրին եւ բարքերուն:

Վիպասանը անշուշտ բարի գիտակցութեամբ և ի նպաստ հայ հոգեբանութեան, մեր ցեղին նկարագիրը ցոյց կու տայ ինքնակալի վեհաշուք դիրքովը: Կեանքի հակադրութիւնները չի ծածկեր, բայց ճակատագրական կը նկատէ զանոնք, ու ըոնց դարմանին վրայ մտածելն ալ աւելւորդ դատած է: Երբեմն կը թուի իրեն թէ դիւրաւ կրնայ լուծել ընկերական կեանքի բարդ խնդիրները և կը հասկնայ որ նման պարագաներուն տատամսեր եւ վճիռ մը չեն տուած ոչ Մորիս Մէթէրլինը, ոչ Փօլ Պուրժէ եւ ոչ ալ Մորիս Պարէս:

Կը գնահատեմ այս զրիչը իբրեւ պատմաբան, ընկերաբան և մանաւանդ հրապուրիչ վիպասան, որուն սիրտը կը փղծկի զրկուածներուն առջեւ, որուն հոգին կ'ըմբոստանայ անիրաւներուն հանդէպ:

Հ. Ս. ԵՐԵՄԵԱՆ

::: ԹԻՐՁԵԱՆ ԸՆՏԱՆԵԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԼՔՈՄԸ :::

Ճարտարապետ Պրն. Եղուարդ Թէրզեան՝ Մ. Ռափ. վարժարանի նախկին սան՝ այնքան սիրով կապուած է Ռափայի՝ որքան իր հայրը՝ անմահն թովմաս Թէրզեան՝ նոյնպէս Մ. Ռափ. նախկին սան՝ Ալիշանի օրով և անոր շունչին տակ կազմուած:

Պրն. Եղուարդ շատ ազնուօրէն մեծ անակընկալ մ'ըրաւ՝ խմբագրութեան տրամադրելով հետզհետէ թանկագին էջեր իրենց ընտանեաց ալբոմէ մը՝ զոր գրագէտ ականաւոր դէմքերու գրութիւններով կազմելու գեղեցիկ մտածութիւնն ունեցած են բանաստեղծն ինքը և իր ամուսինը՝ 30-40 տարիներ առաջ եղած սովորութեան մը համեմատ, ինչպէս շատերն ալ ունին՝ այդ victorian periode-ին:

Յիշեալ էջերը կը պարունակեն չնորհալի իմաստներ, քերթումներ, սրամիտ խօսքեր՝ հայերէն, ֆրանսերէն, թուրքերէն, արաբերէն: Մենք միայն հայերէնները կը հրատարակենք՝ ընտրանօք, ի հարկին համառօտ ծանօթութիւններ կցելով՝ լուսաբանութեան համար: Յարգելու համար մեծ բանաստեղծին յիշատակը՝ հոս կը գետեղենք իր և իր կնոջ պատկերները, և այս անշուշտ ուրախութիւն պիտի պատճառէ՝ զիրենք պաշտող զաւակին՝ Պրն. Եղուարդի:

Թէեւ կարգով առաջին չէ, սակայն յարգելու համար անունն եւ գրիչը Հ. Ալիշանի՝ զոր թովմաս Թէրզեան այնքան կը պաշտէր՝ կը դնենք Նահապետին քանի մը տողերը, խնդրուած Թէրզեանէ, ուր Ալիշան խնդրանքին զիջանելով՝ նախ օրհնութիւն և մաղթանք կ'ուղղէ գերդաստանի անդամներուն և յետոյ ազնուական շեշտով մը կը պանծացնէ Թէրզեանի երախտագէտ սիրտը իր քնարով՝ որ այնքան տարիներ վերջ միշտ կը թըրթռայ յարաճուն սիրով և քաղցրութեամբ:

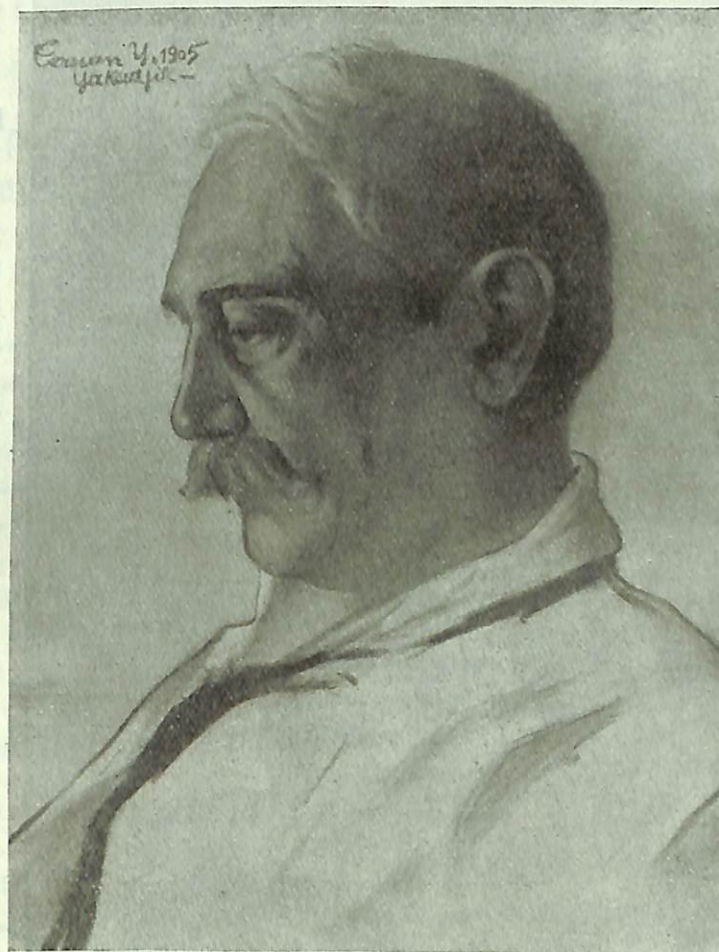
Քանի մը տողերը գրուած են ներքեւ խաչի պատկերի մը՝ որ պսակուած է վարդերով և որուն շուրջը կը թռչկոտէ սպիտակ աղանի մը:

Իմ Սիրելի և Արգոյ Պր. Թովմաս Թ.

Հպատակեալ խնդրոյդ, որ է երախտագէտ սիրոյդ, նախ մատուցանեմ Տեառն մաղթանս՝ պահել զքեզ և զառ ի քէն եկեալս աշխարհ՝ ի շնորհս իւր յամայր, և ապա հալոցանեմ:

Որպիսի ինչ է այն լար սրտի, որ և յետ բազմամեայ լռութեանց՝ ոչ նուազէ յառաջնոյ պնդութենէն, այլ և առաւելու քաղցրութեամբ:

Հ. ԱԼԻՇԱՆԻ Մ. ԱԼԻՇԱՆ

ԹՈՎՄԱՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

Թիւ 2 (Էջ 6 Ալբումի)

ԱՌ ԱՋՆՈՒԱՍՈՒՆ ՏԻԿԻՆ ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆ

Զմայլանօք ես պատկառիմ՝
Երբ տեսնեմ Զեզ շրջապատուած
Զաւակներով գողտրիկ ուշիմ՝
Մօր համբոյրով աշտերին թաց:

Ես յակամայս յիշեմ իսկոյն
Հոովմայ բամբիշն առաքինին,
Որ աշխարհիս ականցն ոսկոյն
Նախադասէր որդիքն անգին:

Եւ պարծանօք նա ցոյց կու տար
Մեծահարուստ մի այլ Տիկնոջ
Իր մանկերովքն ուսմամբ զարդար
Գլորիացը մէջ յարաբոյրոջ:

Այնպէս և դուք Տիկինդ ազնիւ
Ուրախ եղիք, միշտ քաջապանծ
Յիշելով որ բաղդին անիւ,
Զեր գրկաց մէջ գլորեց մի գանձ:

Եւ այդ գանձն է Զեր զաւակունք.
Որք մարդկութեան Ազգիս են յոյս
Դուք ծաղկաման, դոքա ծաղկունք,
Սիրոյ ջահին հոգեվառ լոյս:¹

ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆ

1889, 2 Ապրիլ Պ. Հ. Ա.Գ.ԱՄԵԱՆ

Աշխարհահռչակ հայ դերասան Պետրոս Աղամեան իր հոգւոյն պէս պարզ և զգա-
յուն այս ոտանաւորը կը նուիրէ բանաստեղծ Թէրզեանի շնորհափայլ ամուսնին,
զոր կը նմանցնէ Գրակըսեանց ազնուական մայր Կոռնելիայի, յիշելով պատմական
սիրուն դրուագը:

Հոովմացի ուրիշ տիկին մը այցելութեան եկած էր Կոռնելիայի: Նա յետ իր
թանկագին ակունքները ցուցնելու կը խնդրէր որ հիւրընկալ տիկինն ալ իրենները
ցոյց տար: Կոռնելիա խնդրեց անկէ քիչ մը սպասել: Երբ պահ մը վերջ երկու
զաւակները տուն դարձան՝

— «Ահա իմ ակունքներս» եղաւ Կոռնելիայի պատասխանը:

Այս դրուագով Աղամեան կ'ուզէ ցուցնել զՏիկին Սաթենիկ՝ որպէս ազնիւ տիկին
և ընտիր մայր մը՝ որ իր զաւակներով միայն կը պարծի:

1. Սոյն քերթուածը հրատարակած է նաեւ Թէոդիկ. տե՛ս «Ամենուն տարեցոյցը» 1922, էջ 112, ինչպէս
արդէն մեզի ծանուցիր էր ձեռ. Ե. Թէրզեան:

ՕՐՈՒԱՆ ԳՐՔԵՐ

“Contes, Légendes et Epopées Populaires d'Arménie,”

Par MACLER FRÉDÉRIC.

Paris, 1933.

Հայագէտ Մագլէր կը շարունակէ ծա-
նօթացնել մեր անծանօթ զրական գան-
ձերը՝ ֆրանսերէնի թարգմանելով զանոնք:
Հատորին վեց կտորները որոնք վէպեր են,
ժամանակին գրի առնուած են բանահաւաք
և բանասէր Ս. Հայկունիէն: Եթեմբերդ
վէպը «Պառաւաշունչը» է. Լալայեանցի
«Ազգագրական հանդէս» էն է (1902. հտ.
Թ): Բաղդատելով այդ վէպերը բնագրին
հետ՝ ինչ ինչ անճշտութիւններ կը զբո-
նենք թէ իմաստի և թէ բառերու: Գրիգոր
Խալաթեանց մեծանուն բանասէրը հրա-
տարակելով այդ ժողովրդական բանաւոր
զրականութեան գեղեցիկ նմոյշները, կը
գրէր 1910ին. «Հէքեթները բոլորն էլ
վերին աստիճանի հետաքրքրական են ըստ
բովանդակութեան՝ շօշափելով բազմաթիւ
նոյն և նման եղանակներ ընդհանուր հէ-
քեթային զրականութիւնից, և արժանի
առանձին մտադրութեան լեզուի տեսակէ-
տից (թէեւ գրի են առնուած նոքա ոչ
յատկապէս լեզուաբանական նպատակով),
ներկայացնելով 15ից աւելի հայ բարբառ-
ների օրինակներ: — Թէ՛ հէքեթների և
թէ՛ վէպերի մէջ պատահած օտար բառերը
(տաճկերէն կամ պարսկերէն)՝ հայերէնից
(համար, շարուած են բնագրում
որոշելու համար, շարուած են բնագրում
հետո՞ր տառերով. իսկ Պ. Հայկունու հա-
ւաքածուների մէջ գործածած բոլոր գա-
ւառական բառերի բացատրութեան համար՝
կը կցուի վերջին զրբին մի ընդարձակ բա-
ռարան»: Ահա՛ այս բառարանը որ շատ
կարեւոր էր կը պակսի ժողովածուի մէջ,
որով թարգմանչին գործը վերին աստի-
ճանի զփուլարացած էր. պէտք է ըսել որ

թարգմանչը կրցած է մարգարէաշունչ
նրբամտութեամբ բնագրին նուրբ կէտերը
լուսարանելով թարգմանել, և հոս է Մագ-
լէրի քաջութիւնը: Այդ թարգմանութենէն
կը հետեցնենք որ յարգելի հայագէտ
թարգմանչը անծանօթ է նաեւ Պարսիկ
և Արաբ բարբառներուն որոնք մուտք գը-
տած են մեր գաւառաբարբառին մէջ:

«ՍԱՐԿԱԽԱԳԻՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ»

1934

Հեղ. ՄԱՆԱՎԵԱՆ Յ. (Սարկաւազ)

Տպ. Ա. Սահակեան:

Առաջին տարին է որ լոյս կը տեսնէ
Աղեքսանդրիա՝ այս Տարեցոյցը, ուր գը-
րական արձակ և ոտանաւոր նիւթերէ զատ
կան ուսումնական, առողջաբանական ճոխ
զրութիւններ, բժշկի զասակարգը հոն ա-
ւելի մեծ խնամքով աշխատակցած է:

Բազմակողմանի նիւթերով ճոխացած է
Տարեցոյցը, աւելի ժողովրդական քան թէ
զրական. խմբագրողը կրցած է իր այս
հրատարակութիւնը իսկապէս հետաքրք-
րական ընել ժողովրդական զասակար-
գին: Իր նպատակը բարի է. որուն եւ
հասեր է:

«ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ»

Տարեգիրք. Գ. տարի.

Խմբ. ՄԿՐ. և ՄԵՐ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՂՐԱՐԻ

Այս գրագէտ խմբագրող եղբայրները օրէ
օր իրենց լուրջ հրատարակութիւններով
ուշագրաւ կ'ըլլան: Մ'կրտիչ Պարսամեան՝
իր կարգ մը ծանօթ մեծ ու փոքր աշխա-
տութիւններէն վերջ դեռ նոր հրատարակեց
«Շաւարշ Նարդուեի»-ի վրայ ուսումնասի-
րական հատորիկ մը: Երկրորդը «Շանթ»
հանդէսի համակրելի բանաստեղծ Մերու-
ժանը, մեծ աղէտէն վերջը իր ֆրանսերէն
չորս հատոր բանաստեղծութիւններով՝ ան-
ժխտելիօրէն ցոյց տուաւ իր արուեստագէտ